

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ**

**Модул 8 – СТУДИО ПРОЈЕКАТ 1 – архитектура
12 ЕСПБ
3. семестар основних академских студија, 2014/2015**

**Руководилац предмета: Проф. Владимир Лојаница
Сарадник у настави: Асс. арх. Срђан Марловић**

**Тематска област: Породично становање
Становање на Пашином, (Лекином) брду**

СТАНОВАЊЕ НА ПАШИНОМ, (ЛЕКИНОМ) БРДУ

Опис локације

Шира локација је **Пашино брдо**, некад називано и **Лекино брдо** у Београду, је велико брдо и насеље у јужном делу града, изнад Душановца (према Каленић пијаци).

У подножју Пашиног брда налази се Душановац. Ту је административни центар општине Вождовац. Ту се налази зграда општине, суд, специјални суд, полицијска и ватрогасна станица, дом здравља „Вождовац“, робна кућа, а у близини је и Душановачка пијаца. Налази се на територији градских општина Вождовац и Врачар.

Углавном преовлађује предратна породична градња, мада су током социјалистичког периода изграђене неке стамбене зграде, углавном по ободу. Током последње декаде старе куће се све више (из почетка) дограђују и надзиђују, а касније потпуно руше и на њиховом месту се зидају велики објекти махом неприкладне величине. Насеље је раније било познато по својим многобројним липама.

Топоним **Пашино брдо** настао је у првој половини 19. века по догађају из Првог српског устанка када су устаници 1807. године, тада далеко изван града, на Шареном извору сустигли београдског Сулејман-Пашу. Извор, а касније чесма, је постепено добио назив Пашина чесма, а потом и брдо. Занимљиво је рећи да данашње схватање појма „Пашино брдо“ не обухвата простор на коме се налази Пашина чесма.

После Другог светског рата, име је промењено у Лекино брдо, по Александру „Леки“ Ранковићу, који је у предратним годинама овде илегално живео. На почетку окупације, 1941. године, он се овде такође скривао све до свог хапшења, јула 1941. године.

Током 90-тих година су промењена имена бројних МЗ, тј. враћена су предратна, па је тако и Лекино брдо добило свој стари назив.

Пашино брдо лежи између долине некадашњег Чубурског потока изнад кога се данас налази изграђена улица Јужни булевар и котлине којом протиче Мокролушки поток испод ауто-пута. Према данашњим оријентирима, Пашино брдо ограничавају улица Јужни булевар, улица Стефана Првовенчаног (ауто-пут), Устаничка улица, улица Римска, улица Војислава Илића и улица Господара Вучића.

Значајније улице на Пашином брду су:

- Устаничка улица
- Крушевачка улица
- Улица Господара Вучића
- Улица Максима Горког
- Требињска улица

У доба Првог српског устанка Пашино брдо је било једно од ненасељених брда крај Београда.

Тако је и било све док 1921. године Заложна, Грађевинска и Прашка банка нису откупиле пољопривредна имања која су се налазила на Пашином брду и финансирале парцелисање и уређивање земљишта као и просецање улица. Плацеве су потом продале повољно и то уз трогодишњу отплату.

Овакви услови су привукли средњи слој грађанства као што су чиновници, трговци, занатлије и радници, који су покуповали плацеве и потом се настанили у овом делу града. Пошто су улице биле просецане правилно, тако су и куће зидане на плански начин што је довело до тога да никне скромно и лепо уређено предграђе.

Пашино брдо је пре рата добило и званичан статус предграђа под називом „Предграђе Војводе Степе“. Радови на комуналном уређењу насеља су трајала током целог међуратног периода. Улице су биле

регулисане и калдрисане, уведена је и канализација, па је чак и обданиште било изграђено. Школа се, међутим, није изградила.

Након савезничког бомбардовања Београда у Другом светском рату, на Ускрс 16. априла 1944. године, многи београђани су потражили спас на периферији града, што је некима дошло главе месец дана касније тј. 18. маја када се десило најжешће бомбардовање савезника после поменутог Ускршњег бомбардовања када је Пашино брдо, уз Душановац, Котез насеље, Неимар и Чубуру, било међу најтеже погођених делова града иако у близини није било војних објеката.

Још 1935, на иницијативу Живојина Радосављевића (учитеља у пензији и секретара Одбора за изградњу великог храма Светог Саве и члана Друштва за унапређење предграђа „Војводе Степе“) покренута је иницијатива за подизање верског објекта у овом крају. Преовладало је мишљење да то треба да буде капела, у уверењу да ће она свакако припомоћи да се брже дође до храма. Одабрана је зграда власништво бившег министра војске Бојовића у улици Господара Вучића број 89. Објекат је закупљен, опремљен иконостасом из старе цркве Светог Саве и 8. децембра 1935. године капела је освећена. Првобитни иконостас замењен је 1959. године новим (Резбарска школа са Охрида, дуборез, висок 3,5 метара, широк 4,5).

После рата, (17. маја 1947.) Црквена општина у Београду је од Карла Хусника, купила парцелу и почела да прикупља средства за подизање будућег храма. Изабрана је најлепша локација на брду - на хрбату брда, на месту на коме се налазила некадашња чешка колонија, а данас окретница тролејбуса бр. 22 ГСП-а, између улица Требињске, Крушевачке и Колашинске.

Међутим, земљиште је национализовано, са образложењем да ће се на овом земљишту подићи парк, што и јесте учињено (све до првих година ХХИ века, то и јесте био парк). После овакве одлуке Народног одбора града Београда, Црквена општина је откупила зграду у којој се већ налазила капела (22. септембар 1953.).

Тако се догодило, да је та привремена црква, данас храм Свете Тројице, дуго година била и једина. Тек 2000. године (након што је 1994. парцела враћена СПЦ), коначно је отпочела изградња нове цркве на Пашином брду, по пројекту архитекте Љубице Бошњак, да би тај храм, храм Светог Преображења Господњег, био освештан током 2005. године.*

* извор: wikipedia

Ужа локација је територија два блока наслеђене градске матрице, оивичена улицама Крушевачком, Требињском, Грчића Миленка и Колашинском. Захваћени блокови су различите величине што може условити различит урбанистичко-архитектонски третман и примену различитих типолошких облика породичне стамбене архитектуре. Улице Грчића Миленка и Крушевачка су интензивне саобраћајне трансверзале што ову локацију чини одлично повезаном са осталим деловима града. На ободу локације, по крајој страни, налази се храм Светог Преображења Господњег са парковском, рекреативном зеленом површином.

Пројектни програм

Дефинисати урбанистички концепт са диспозицијом елемената саобраћајне инфраструктуре и просторно композиционог плана објеката породичног становања. Разумевање контекста и његовог карактера као и критичко сагледавање локације са свим својим погодностима и ограничењима је кључно приликом заузимања става и дефинисања архитектонско-урбанистичког концепта. Стамбени бјекти могу бити куће у низу, слободностојеће куће, двојне куће, атријумске односно полуатријумске куће. У зависности од концепта и дефинисаног типа становања могуће је предвидети допунске садржаје у контактаној зони са улицама. Стамбена групација се састоји од потребног, пројектованог броја стамбених јединица, у зависности од архитектонско-урбанистичког концепта.

Породичне куће пројектовати за четири до пет чланова. У оквиру стамбених јединица предвидети простор за дневне активности и окупљање, припрему хране и ручавање, одмор и рекреацију, одмор и спавање, као и простор за одржавање личне хигијене. Стамбене јединице могу бити допуњене допунским садржајем у зависности од пројектанског приступа и профила хипотетичког корисника. За сваку стамбену јединицу потребно је обезбедити квалитетан простор на отвореном (баште, терасе, кровне површине...). Посебну пажњу обратити на контакт куће и тла, однос куће и улице као и однос према затеченим створеним вредностима.

Садржај елабората

Архитектонско-урбанистички пројекат стамбене групације, Р 1:200 (Р 1:100):

Ситуациони план, Основе, Пресеци, Изгледи,

Просторне атмосфере, и амбијенти

Модел

Архитектонски пројекат стамбене јединице, Р 1:100 (Р 1:50):

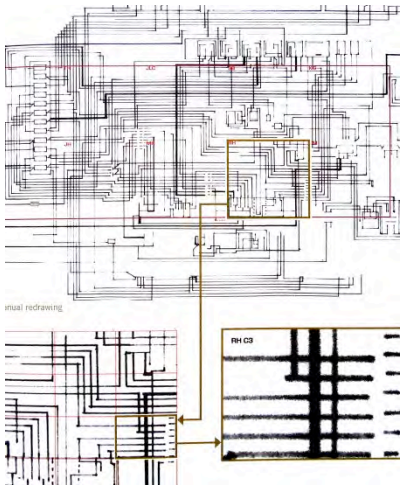

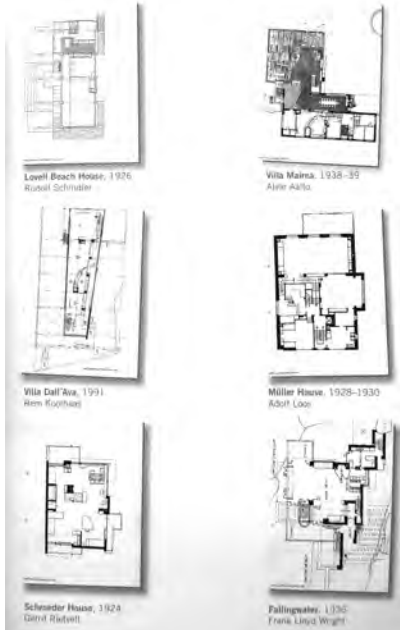
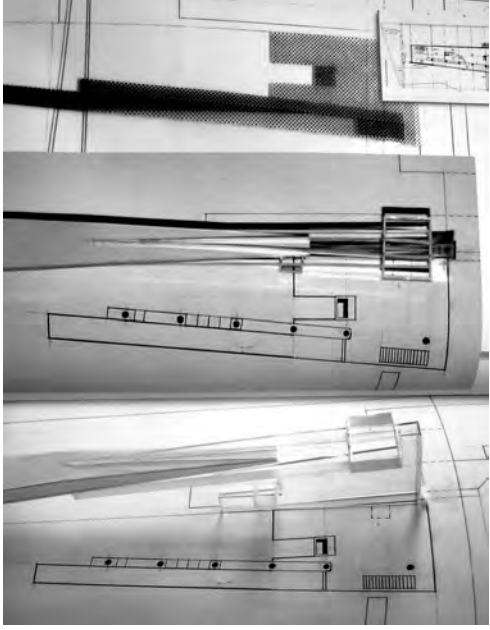
Основе, Пресеци, Изгледи,

Просторне атмосфере, и амбијенти

Модел

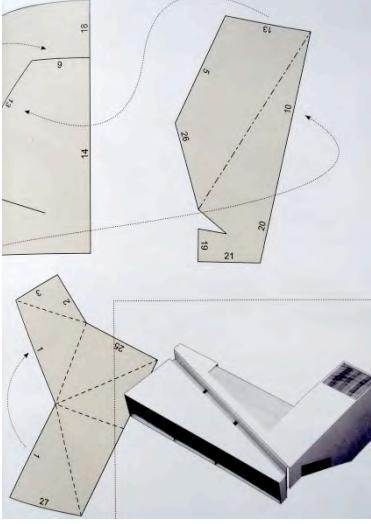
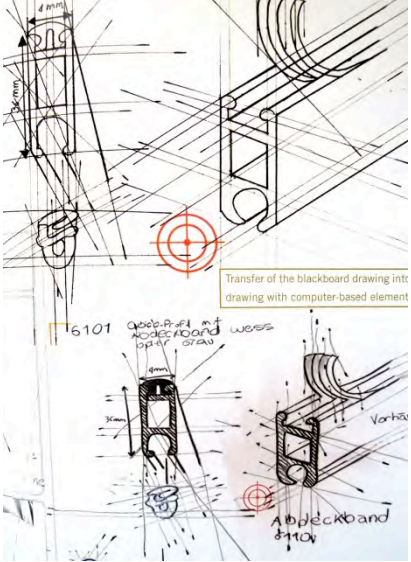
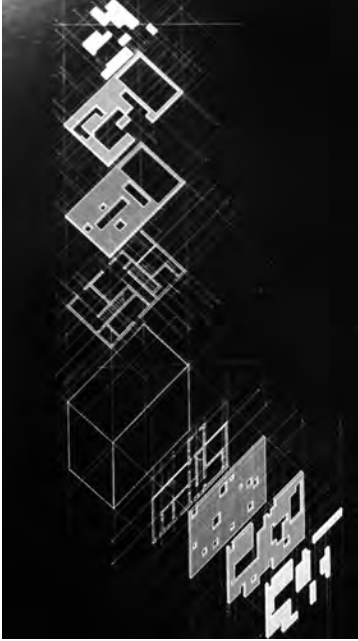

Термински план

нед	дат.	тематска јединица	дат.	тематска јединица
01	ут. 23.09.	Уводно предавање/ разговор о задацима/ распоред по салама	пе. 26.09.	Посета локацији/ анализа контекста
02	ут. 30.09.	Имагинација архитектонског простора 	пе. 03.10.	Поставка просторне "мреже"
03 екс.	ут. 07.10.	Формулација алтернативних концепцијских решења	пе. 10.10.	Одабир решења, опредељење за сегмент/ групу
04	ут. 14.10.	Аналитичко читање плана и његова интерпретација и трансформација, схватање просторног потенцијала 	пе. 17.10.	Апликација искуства/ тестирање и адаптација модела

05	ут. 21.10.	<p>Однос дела и целине, фигура и тло се састају и постају једно просторно поље</p> 	пе. 24.10.	<p>Апликација искуства/ тестирање и адаптација модела</p>
06	ут. 28.10.	<p>1. Колоквијум, контролна предаја досадашњих елемената пројекта, (према јединственом садржају елабората)</p>	пе. 31.10.	<p>Коментар резултата колоквијума, поновна посета локацији</p>
07	ут. 04.11.	<p>Увођење програма. функционалних захтева/ истраживање везе између програма и простора</p> 	пе. 05.11.	<p>Увођење контекста, истраживање локације локалне урбане периферије</p>

08	ут. 11.11.	Празник	пе. 14.11.	Разрада пројекта
09	ут. 18.11.	Зонинг, слојеви и нивои стамбене средње...мреже простора, преклопи и прожимања 	пе. 21.11.	Токови и циркулције, просторне секвенце у кретању и њихова веза са елементима пројекта
10	ут. 25.11.	Поетика амбијента, разумевање сваке функције не само прагматично већ и концептуално, поетично, креирање просторне секвенце, доживљај у простору 	пе. 28.11.	Технологија и структура-ригидност или не....технологија између света идеја и света реалности
11	ут. 02.12.	Разрада пројекта	пе. 05.12.	Разрада пројекта
12	ут. 09.12.	2. Колоквијум , контролна предаја досадашњих елемената пројекта, (према јединственом садржају елабората)	пе. 12.12.	Коментар резултата колоквијума, упутства за даљи рад

13	ут. 16.12.	<p>Опна и материјал, анвелопа као интерфејс...систем са сопственим карактеристикама и просторним квалитетима</p> 	пе. 19.12.	<p>Зум ин, архитектонски детаљ, важност детаља, истраживање и развој</p>
14	ут. 23.12.	<p>Повратни циклус, враћање утицаја веће размере на концепцију решења</p> 	пе. 26.12.	<p>Разрада и финализација пројекта према садржају елабората</p>
15	ут. 30.12.	<p>Контролна провера, завршне коректуре и разговор о презентацији пројекта</p>		

Метод извођења наставе

Настава се одржава два пута недељно, уторком и петком од 8 до 12 сати. За рад на задатку предвиђено је 16 радних сати недељно (8 сати рада у школи и 8 сати рада код куће). Настава у школи траје 15 радних недеља.

Кординатор на предмету:

ПРОФ. АРХ. ВЛАДИМИР ЛОЈАНИЦА

Наставници:

САЛА 217 АСС. ДР МАРИЈА МИЛИНКОВИЋ

САЛА 218 АСС. АРХ. ДАВОР ЕРЕШ

САЛА 218 АСС. АРХ. ЈЕЛЕНА МИТРОВИЋ

САЛА 219 АСС. АРХ. АЛЕКСА БЈЕЛОВИЋ

САЛА 220 ДОЦ. ДР МИЛАН МАКСИМОВИЋ

САЛА 221 АСС. МР МИЛЕНА КОРДИЋ

САЛА 222 ДОЦ. АРХ МИЛОШ НЕНАДОВИЋ

САЛА 223 АСС. МР ТАТЈАНА СТРАТИМИРОВИЋ

САЛА 224 ДОЦ. АРХ МИЛОШ КОМЛЕНИЋ

САЛА 226 АСС. АРХ. ГРОЗДАНА ШИШОВИЋ

САЛА 227 АСС. МР ВАЊА ПАНИЋ

САЛА 228 АСС. АРХ. ДУШАН СТОЈАНОВИЋ

САЛА 230 АСС. АРХ. ПАВЛЕ СТАМЕНОВИЋ

САЛА 301 АСС. АРХ. СРЂАН МАРЛОВИЋ

САЛА 301 АСС. АРХ. ВЕРИЦА МЕЂО

Настава се одвија у студију, у форми индивидуалних и групних консултација и отворених дискусија о пројектима (предавања, презентације, јавне одбране). Испит се полаже јавном одбраном пројектног елабората у јануарском испитном року.

Критеријуми за оцењивање

Редовно и активно похађање наставе током семестра
Висок ниво самосталности и креативности у раду
Инвентивност у истраживању и пројектовању
Квалитет пројектованог простора
Квалитет архитектонске презентације и комуникације

Општи критеријуми

ОК1. Способност израде архитектонских пројеката који задовољавају естетске и техничке захтеве. Студент ће имати способност да:

ОК1.1 Припреми и представи пројекте објеката различите размере, сложености и типологије у разноврсним контекстима, користећи низ медија (техника) и као одговор на задатак;

ОК1.2 Разуме конструктивни и структурални склоп, стратегије заштите животне средине и регулативне (правне) захтеве који се односе на пројектовање и изградњу комплетног архитектонског пројекта;

ОК1.3 Развије концептуални и критички приступ према архитектонским пројектима који интегрише естетске аспекте објекта и техничке захтеве изградње и потреба корисника.

ОК2. Адекватно знање историје и теорије архитектуре и сродних уметности, технологија и друштвених наука. Студент ће имати знање о:

ОК2.3 Примени одговарајућих теоријских концепата на пројектовање у студију, показујући промишљени критички приступ.

ОК3. Знање о ликовним уметностима као утицајним за квалитет архитектонског пројекта. Студент ће имати знање о:

ОК3.2 Креативној примени визуелних уметности и њиховом значају и утицају на архитектуру;

ОК3.3 Креативној примени примера добре праксе у процесу пројектовања у студију, у смислу њихове концептуализације и репрезентације.

ОК5. Разумевање односа између човека и објекта и између објеката и њиховог окружења, и потребе да се објекат и простори између односе према људским потребама и мери.

Студент ће имати разумевање о:

ОК5.1 Потребама и тежњама корисника објеката;

ОК5.2 Утицајима објеката на животну средину и премисама одрживог пројектовања;

ОК5.3 Начину на који ће се објекти уклопити у своје локалне контексте.

ОК6. Разумевање архитектонске професије и улоге архитекте у друштву, посебно у припреми пројеката који узимају у обзир социјалне факторе.

Студент ће имати разумевање о:

ОК6.1 Природи професионализма и обавезама и одговорностима архитеката према клијентима, корисницима објеката, извођачима грађевинских радова, проф. сарадницима и ширем друштву;

ОК6.3 Могућем утицају пројеката за изградњу на постојеће и будуће заједнице.

ОК7. Разумевање метода истраживања и припреме пројектних задатака за архитектонски пројекат.

Студент ће имати разумевање о:

ОК7.1 Потреби да се критички испитају примери који су функционално, организационо и технолошки релевантни за постављени пројектни задатак;

ОК7.2 Потреби да се процене и припреме пројектни задаци различитих размера и типологија, да се дефинишу захтеви клијента и корисника и њихова прилагодљивост локацији и контексту;

ОК7.3 Доприносима архитеката и професионалних сарадника у формулисању пројектног задатка и истраживачких метода потребних за припрему задатка.

ОК10. Неопходне пројектантске вештине како би се испунили захтеви корисника у оквирима финансијских ограничења и грађевинских прописа.

Студент ће имати вештине да:

ОК10.2 Разуме механизме контролисања трошкова током израде пројекта;

ОК10.3 Изради пројекат који ће испуњавати услове корисника и бити у складу са правном регулативом, одговарајућим стандардима перформанси материјала и захтевима у вези са здрављем и безбедношћу корисника.

Оцењивање

Предиспитне обавезе:

Активности у току семестра: 10 поена

Колоквијуми: 40 поена (20+20)

Завршни испит:

Пројектни елаборат: 40 поена

Усмена одбрана: 10 поена

Препоручена литература

- PAUL FEYERABEND, *Against Method, Outline of an Anarchistic Theory of Knowledge*, London, Humanities Press 1975.
- поглавље 1-3. ROBERT VENTURI, *Complexity and Contradiction in Architecture*, New York, MOMA at 1966.
- UMBERTO ECO, "Poetics of the Open Work". in: *The Role of the Reader*, Bloomington: Indiana University Press. 1984.
- Michel Foucault, "of other Spaces" lecture (1967) in: James D. Faubion (ed.), *Aesthetics, Method and Epistemology*. New York: New Press 1998.
- *Content, Context, Concept*. Bernard Tschumi, MIT Press 2005.
- Deborah Fausch. "Ugly and Ordinary" *The Representation of the Everyday*, in: Deborah Berke and Steven Harris (ed), *Architecture of the Everyday*. New York: Princeton Architecture Press 1977.
- Bernard Tschumi. "Spaces & Events" in: *Architecture and Disjunction*: Cambridge/MIT Press 1994.
- Roland Barthes, *The Eiffel Tower, and Other Mythologies*, New York: Hill and Wang. 1979.
- Adolf Loos "The principle of cladding" in: *Spoken into the Void Collided Essays 1897-1900*, Cambridge/ma: MIT Press 1982.
- Anthony Vidler, "Unhomely Houses" in: *The Architectural Uncanny Essays in the Modern Unhomely*, Cambridge/ma: MIT Press 1992.
- Marco Frascari. "Tell the Tale Detail in Kate Nesbitt (ed) *Theorizing a new Agenda for architecture* , An anthology of architectural theory 1965-95. New York: Princeton Architectural Press.
- Žanko, Aljoša, ur. *Stan II*. Beograd: Odbor za publicističku delatnost vojnog građevinarstva, nedatirana publikacija
- Baylon, Mate. *Stan u Beogradu*. Publikacija materijala sa poslediplomskih studija Arhitektonskog fakulteta, kurs Stanovanje 1979-1981, sveska 54. Beograd: Arhitektonski fakultet, 1980.
- Благојевић, Љиљана. *Модерна кућа у Београду 1920-45*. Београд: Задужбина Андрејевић, 2000.
- Gausa, Manuel. *Housing: New Alternatives: New Systems*. Basel, Boston, Berlin: Birkhäuser; Barcelona: Actar, 2002.
- Faller, Peter. *Der Wohngrundriss*, Stuttgart, München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2002.
- *Grundrisatlas: Wohnungsbau / Floor Plan Manual: Housing*. Basel, Boston, Berlin: Birkhäuser, 2004.
- Certeau, Michel de. *The Practice of Everyday Life*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1984.
- *Архитектура урбанизам* (Београд), бр 74-77, 1975.
- *AIT* (Berlin), 7/8.2011 – Wohnen | Living
- *Detail* (Berlin), no. 9 (2008) - Living Together